

Can Teoman: 15 Temmuz sonrası el konulan mal-mülk miktarı 32 milyar dolar!

Posted on 24/09/2020

Avrupa'da sürgünde bulunan gazeteci Can Dündar 15 gün içinde Türkiye'ye geri dönüp teslim olmazsa 40 yıldır sahip olduğu bütün mal ve mülkler devletin olacak. Dündar'ın mallarına el konulmasının mahkeme tarafından karara bağlanması üzerine, devletin müsadere ettiği mal ve mülkler konusu yeniden gündeme yerleşti. Bu tür bir tasarruf ilk kez olmuyor. 15 Temmuz darbe teşebbüsü ardından ilan edilen OHAL ile birlikte, Gülen Cemaati mensubu olmakla suçlananların ek konulan mal ve mülk tutarı milyar dolarları buluyor.

Muhaliflerin mallarının müsadere edilmesi Türk devlet geleneğinde önemli yer tutuyor: 1915 Ermeni soykırımında Osmanlı Ermenilerinin mal ve mülklerinin el konularak gasp edilmesi, 1934 Trakya pogromunda Yahudilerin, 6-7 Eylül 1955 olaylarında Rumların mallarının yağmalanması, benzer örnekler teşkil ediyor. Aradaki fark, daha önce gayrimüslim azınlıkları hedef alan devletin, ilk defa, Sünni Müslüman bir grup olarak Gülencileri cezalandırmış olması.

Gülen Grubu mensuplarının el konulan mallarının tutarının ne kadar olduğu tartışma konusu, ancak geçtiğimiz aylarda iki avukatın yaptığı bir araştırmaya göre bu miktar 32 milyar Amerikan doları dolayında.

Avukat Ali Yıldız ve Leighann Spencer'ın yazdığı Türkiye'de Mülkiyet Hakkının Erozyonu isimli rapora göre, bir cezalandırma biçimi olarak devlet sık sık mal müsadere yoluna gidiyor.

Raporun aktardığına göre, 1959-2018 yılları arasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin

(AİHM) Türkiye aleyhine verdiği ihlal kararlarının yüzde 21'i mülkiyet hakkı ihlalden kaynaklanıyor.

Bu rakam Anayasa Mahkemesi kararlarında daha da yükseliyor. AYM'nin ihlal kararı verdiği davaların yüzde 31'i mülkiyet hakkı ihlali.

İki hukuk uzmanı araştırmacının kaleme aldığı rapora göre Olağanüstü Hal (OHAL) dönemindeki Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK) üzerinden ve Terörle Mücadele Kanunu kullanılarak el konulan mal varlıklarının değeri, OHAL'in ilan edildiği 23 Temmuz 2016 itibarıyla en az 32.24 milyar ABD doları.

Rapora göre Türkiye el koymalar ile hem iç hem de uluslararası hukukta bir çok ihlale imza atıyor. Tazminatsız el koymaların öncelikle Anayasa, Türk Ceza Kanunu, OHAL Kanunu ve AYM içtihatlarına aykırı olduğu belirtilen raporda el koymaların Uluslararası Teamül Hukuku, BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, BM Medeni ve Siyasal Haklara ilişkin sözleşme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve 1. Ek Protokolü'ne de aykırı olduğu vurgulanıyor.

37 sayfalık rapor el konulan mal varlıklarını sınıflandırarak ayrıntılı bilgi veriyor. Mal varlıkları şöyle sınıflandırılıyor.

Dernekler: OHAL KHK'leri ile 1,419 dernek temelli olarak kapatılmış ve malvarlıkları hazineye devredilmiştir. TBMM'nin 15 Temmuz Darbe Girişimi raporuna göre bu derneklerden 1,326 tanesinin 69,926 üyesi, 81 otomobili ve 178 taşınmazı bulunmakta idi. Hazineye devir edilen bu varlıkların değerine dair bir rapor ve bilgiye ulaşılamadı.

Vakıflar: OHAL KHK'leri ile 145 vakıf temelli olarak kapatıldı ve malvarlıkları Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne (VGM) devredildi. TBMM'nin 15 Temmuz Darbe Girişimi raporuna göre bu vakıflara ait 2,214 taşınmaz VGM'ye devredildi. Aynı rapora göre bu vakıflardan 123 tanesi,

1,531'i taşınmaz olmak üzere 2,3 Milyar TL'lik (826 milyon dolar) varlığa sahipti.

Nakit varlıklar: Dönemin Maliye Bakanı Naci Ağbal'ın 2016 yılı Mayıs ayında yaptığı açıklamaya göre OHAL KHK'leri ile kapatılan tüzel kişilerin elinde bulunan 472 milyon TL (163.5 milyon dolar) tutarındaki nakit para ve kambiyo senetleri Hazine'ye devredildi.

Özel okullar: OHAL KHK'leri ile (400,000 öğrenci kapasiteli) 138,000 öğrencinin eğitim görmekte olduğu 1,060 okul temelli olarak kapatıldı ve malvarlıkları Hazine'ye devredildi. Kamu İhale Kurumu ilanlarına göre 24 derslikli bir okulun yapımı ortalama 7.5 milyon TL'ye ihale edilmektedir. Bu veriden hareketle, kapatılan okulların değeri 7.95 Milyar TL (2.76 milyar dolar) olarak tahmin edilmekte.

Öğrenci yurtları: TBMM'nin 15 Temmuz Darbe Girişimi raporuna göre OHAL KHK'leri ile 86,397 öğrenci kapasiteli 841 yurt kapatıldı ve malvarlıkları Hazine'ye devredildi. Kamu İhale Kurumu ilanlarına göre 1,000 öğrenci kapasiteli bir yurdun yapımı asgari 27 milyon TL'ye ihale edilmekte. Bu veriden hareketle, kapatılan yurtların değeri 2.3 Milyar TL (806 milyon dolar) olarak tahmin edilmekte.

Medya kuruluşları: OHAL KHK'leri ile 34 televizyon, 38 radyo, 73 gazete ve dergi, and 6 haber ajansı olmak üzere 151 medya kuruluşu kapatılmış ve malvarlıkları Hazine'ye devredildi. Kapatılan medya kuruluşlarından iki televizyon, 2 gazete, 1 radyodan oluşan Ipek Medya Grubu'nun değeri Aralık 2015 itibariyle 250 milyon USD olarak hesaplandı. 3 gazete, 1 haber sitesi, 2 tv kanalı ve 1 haber ajansından oluşan Doğan Medya'nın 2018 Mart ayında 1.1 milyar USD'ye satıldığı göz önüne alındığında kapatılmış olan 151 medya kuruluşunun değerinin 1 milyar USD'den az olamayacağı değerlendirilmekte.

Hastane ve sağlık kuruluşları: 667 ve 689 sayılı KHK'ler ile 47 hastane, sağlık merkezi, poliklinik kapatılmış ve malvarlıkları Hazine'ye devredilmiştir. Bu sağlık kurumlarından dokuz tanesinin yatak kapasitesi 2,052. İş ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2016 yılı

açıklamasına göre bu kurumlardan 21 tanesinin yıllık cirosu 400 milyon TL. Kapatılan 47 sağlık kurumunun değeri 1.29 milyar dolar olarak değerlendirildi.

Özel şirketler: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın TBMM'ye gönderdiği bilgi notuna göre TMSF'ye devir edilen 998 şirketin yanı sıra 1,075 şirket tamamen kapatılarak ticaret sicilinden silindi ve malvarlıkları Hazine'ye devredildi. TMSF'ye devredilen şirketlerin değeri 58.94 milyar TL (20.4 milyar dolar) olarak açıklanırken kapatılıp malvarlıkları Hazine'ye devredilen 1,075 şirketin değerine dair bir rapor ve bilgi bulunmamaktadır.

Müsadere edilen binalar: Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne devredilen 2,214 taşınmazın yansısı (Maliye Bakanı Naci Ağbal'ın açıklamasına göre) 3361'i bina olan 4,351 taşınmaz da Hazine'ye devredildi; bunlardan 3,361 tanesi binadır. Bu binalar, aynı açıklamaya göre 7.2 milyon m2 kapalı alana sahip. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın asgari maliyet genelgesi (IV. A, B, C, 915 TL /m2) dikkate alındığında bu binaların inşaat maliyeti 6.73 milyar TL (2.23 milyar USD) olarak tahmin edilmekte.

Üniversiteler: OHAL KHK'leri ile 15 üniversite ve onlara ait 7 hastane kapatıldı, malvarlıkları Hazine'ye devredildi. Kapatılma günü itibarıyla, 64,533 öğrencisi olan ve 2,808 akademisyenin çalıştığı üniversitelerin değeri hakkında bir rapor bulunmamakta. Bu üniversitelerden 8'inin değerinin 23 Temmuz 2016 tarihi itibarıyla asgari 1.5 milyar USD olduğu sanılıyor.

Bu sınıflandırmalara girmeyen şahıslara ait malların dondurulması da el konulan malların toplam miktarını artırıyor. KHK ile ihraç edilen ya da Gülen Grubu aidiyeti iddiası ile haklarında soruşturma açılanların taşınmazları da dondurulmuş bulunuyor. Bu taşınmazların 213 bin adet olduğu biliniyor ancak değerlerine ilişkin herhangi bir çalışma bulunmuyor.

Kaynak: ahvalnews.com

